

YTTRANDE

2009-05-16

**Kulturdepartementet
103 33 Stockholm**

Yttrande över SOU 2009:16, *Betänkande av Kulturutredningen.*

Sammanfattning

Kyrkomusikernas Riksförbund (KMR) vill framhålla vikten av att kyrkornas och samfundens musikaliska bidrag till svenskt kulturliv beaktas när den framtida kulturpolitiken utformas. Skall en sådan kulturpolitik vara trovärdig behöver alla intressenter inkluderas i de framtida utvecklingsprocesserna. Om detta synsätt gäller många, till verksamhetens omfattning relativt små aktörer borde det också gälla företrädarna för ett av Sveriges största musikaliskt-kulturella fält: kyrkorna och samfunden!

Inledande synpunkter

KMR vill inledningsvis understryka behovet av en översyn av kulturpolitiken. Men ingenstans i utredningen berörs den oerhört omfattande musikaliskt-kulturella verksamhet som kyrkor och samfund kontinuerligt bedriver, en kulturgärning som, vilket framgår nedan, inte minst engagerar barn, ungdomar och vuxna som sångare och musiker i körer och ensembler. (När utredningen någon gång i förbigående indirekt snuddar vid Svenska kyrkans körverksamhet så sker detta (del II, s.83) genom att utredningen refererar till ett studieförbunds "4 000 körer", trots att det i verkligheten är Svenska kyrkan som till allra största delen är "ägare" och finansiär av verksamheten.

Dessa musikaliska kulturinsatser spänner över vida fält. Det handlar om musik från alla tider i mänsklighetens historia och om musikaliska uttryck i alla tänkbara genrer, från rock/pop över "klassisk" musik till de senaste musikaliska uttrycken; här finns också ett inte obetydligt inslag av samtida musikskapande. Det i detta sammanhang tämligen unika är, att det

pedagogiska arbetet i körer och ensembler är kopplat till och får sin legitimitet från ett kontinuerligt offentligt musicerande! Det som tränas i den pedagogiska situationen omsätts i det kyrkliga sammanhanget omgående i offentlig musikaliskt-kulturell verksamhet.

När det därför handlar om det framtida svenska kulturlivets struktur menar vi att det är *oundgängligen nödvändigt* att räkna med kyrkor och samfund som vitala och engagerade kulturaktörer – något de i själva verket alltså redan är. Kyrkorna har som bekant sedan århundranden varit centrala kulturbärare, inte minst på det musikaliska fältet. De måste även fortsättningsvis ges en självklar plats när nya kulturpolitiska strukturer formas.

Särskilda synpunkter

I det följande väljer vi att ge våra särskilda synpunkter i anslutning till Kulturutredningens förnyelseprogram i tio punkter

1. Nya mål för kulturpolitiken

Här vill vi framhålla aspekten ”hållbar utveckling” – ett begrepp som inte bara innefattar en rent funktionell/instrumentell betydelse utan även lyfter fram kulturens ontologiska drag: den är ett uttryck för den verklighet som formar människans helhet, hennes ande, själ och kropp.

Att Kulturutredningen under denna punkt även skriver att ”målen bör vara vägledande för offentlig kulturpolitik även utanför det statliga området” menar vi ytterligare stärker vår uppfattning att kyrkornas och samfundens roll i kulturlivet måste lyftas fram på ett helt annat sätt än vad som sker i utredningen.

2. En annan roll för staten

Kulturutredningen skriver under detta avsnitt att den nationella kulturpolitiken behöver ”bygga på medverkan från ett stort antal intressenter”. Denna skrivning menar vi väl beskriver det nödvändiga samspelet mellan civilsamhällets olika aktörer, där även kyrkornas kulturella insatser självklart ingår. Vi delar därför utredningens skrivning även under denna punkt men vill kraftfullt stryka under att kyrkor och samfund på ett självklart sätt måste räknas till ”civilsamhällets” aktörer.

3. Ett breddat politikområde

Utredningen fördjupar inte detta avsnitt men antyder endast det område som vi här lyfter fram. Utredningen pekar på ”de politiska uppgifter som redan ryms inom utgiftsområdet (nr 17) Kultur, medier, trossamfund och fritid”. Vi menar därför att utredningens antydningar här ändå pekar i en rätt riktning.

4. Fokus på de offentliga arenorna

Utredningen framhåller i detta avsnitt bland annat att man placerar ”de samhälleliga gemenskaperna” i kulturpolitikens centrum för att ”skapa arenor för det offentliga samtalet i vid mening”. Vi väljer att välvilligt tolka in även kyrkor och samfund i denna beskrivning av arenor, mötesplatser och samlingslokaler!

5. Samspel med civilsamhälle och folkbildning

Det är närmast uppseendeväckande att Kulturutredningen i denna relativt detaljerade förteckning av olika organisationer och andra aktörer väljer att helt bortse från det bidrag till

lokal, regional och nationell kultur som kyrkor och samfund står för – ofta i vida större omfattning än de uppräknade aktörerna enskilt.

6. Kulturpolitik som aspektpolitik

Vi har inget att invända mot ansatsen att samspelet mellan kulturpolitik och verksamheter inom andra samhällsområden görs till en kulturpolitisk huvudstrategi, men frågar oss varför inte det kyrkliga (kultur)områdets redan nu starka kopplingar till exempelvis pedagogik, undervisning, ungdomsverksamhet, olika etniska minoriteter eller stöd till samhällets socialt svaga grupper kan utgöra en i sammanhanget högst relevant resurs. Även när det handlar om skola, eftergymnasial utbildning, högre utbildning, kulturföretagande och entreprenörskap, ”kultur och hälsa”, ”kultur och miljö” med flera områden har de kulturella yttringar som kyrkan är bärare av såväl aktuell relevans som framtida potential.

7. Portföljmodell för samverkan mellan stat, landsting och kommuner

Även här saknar vi kyrkor och samfund i beskrivningen av olika aktörer. Vi utgår dock ifrån att kyrkliga kulturaktörer i en portföljmodell skulle vara likvärdiga samarbetspartners med exempelvis föreningar, kommuner, skolväsende m.fl. I det perspektivet ställer vi oss principiellt positiva till att pröva denna modell för samarbete och resursfördelning (som också måste innebära att planeringshorisonterna förbättras, med exempelvis treåriga anslagsperioder).

8. Ny strategi för stöd till kulturskapande

När det gäller skrivningarna inom detta område berör dessa inte organisationen av de kyrkliga kulturbärarna.

Vi menar dock att den roll som Stiftelsen Framtidens kultur hittills haft skulle behöva täckas upp av ett förlängt mandat för denna stiftelse, alternativt skapande av en annan aktör med motsvarande uppgifter.

9. Arkitektur för en förnyad kulturpolitik

När det gäller förslaget om att gruppera kulturpolitiken i tre sfärer vill vi utan att ta ställning till förslaget i alla dess enskildheter *understryka behovet av att inte förskingra den kompetens i kulturarvsfrågor som särskilt Riksantikvarieämbetet (RAÄ) besitter*. RAÄ har genom sitt ansvar för orgelkulturarvet en särskild betydelse för det historiska instrumentbeståndet i svenska kyrkorum. Därför är Ämbetet en viktig samarbetsaktör också inom det kyrkliga musikaliskt-kulturella området.

I detta sammanhang vill vi *också ifrågasätta lämpligheten av att Rikskonserters verksamhet i princip läggs ner*. Det finns utan tvekan ett behov av nationell utförarkompetens inom musikområdet. Risken för att sådan kompetens med den föreslagna förändringen föröds är överhängande. Här finns det särskilt anledning att uppmärksamma behovet av att utveckla stödformer för skapande av ny musik även inom det kyrkligt-kulturella fältet.

10. Ny syn på institutionerna

Kulturutredningen skriver slutligen att ”institutionernas speciella uppdrag i kulturpolitiken behöver utvecklas”. Vi menar att även kyrkor och samfund måste underförstås när det i detta sammanhang talas om institutionerna och kulturpolitiken. Utan ett sådant inkluderande riskerar kulturpolitiken att utelämnas en av Sverige viktigaste kulturområden som innefattar ett stort antal anställda professionella kyrkomusiker, ännu fler tillfälligt inhyrda artister och ett långt större antal icke professionella musikaliska kulturutövare.

*

En generell svaghet i utredningen är att kostnaderna för genomförande av de stora förändringar som föreslås inte har beräknats. Det är inte bara möjligt utan även troligt att inom oförändrade ramar resurser måste tas från kärnverksamheterna för att finansiera de strukturella förändringarna. Detta är mycket olyckligt. Utredningen ger inte heller någon tydlig bild av exakt vilka mål/förbättringar som utredningens förslag kommer att leda till. Dessa två aspekter behöver klargöras innan eventuella förändringar genomförs.

För Kyrkomusikernas Riksförbund

Ingela Sjögren

Förbundsordförande

* * *

Kyrkomusikernas Riksförbund (KMR) är ett yrkesförbund som i sin tur är anslutet till Lärarförbundet. KMR organiserar större delen av de musiker som är professionellt verksamma inom kyrkor och samfund i Sverige. Av dessa musiker är flertalet anställda inom Svenska kyrkan.

Den musikaliskt-kulturella verksamhet som Svenska kyrkan finansierar är av stor omfattning. Enligt aktuell statistik (2007) omfattar exempelvis Svenska kyrkans körverksamhet mer än 100 000 personer fördelade på 2 777 vuxenkörer, 630 ungdomskörer, 2 192 barnkörer och 566 instrumentalensembler! Antalet konserter för samma år är 2 626 (med totalt 475 817 besökare). Till konserterna kommer 23 620 gudstjänster där musiken står i centrum ("musikgudstjänster") med totalt 2 200 445 besökare.

Andra beräkningar uppskattar omfattningen av de musikerinsatser som (utöver de anställda kyrkomusikerna) finansieras av Svenska kyrkan till inemot 250 årsverken, d.v.s. motsvarande mer än två fullstora symfoniorkestrar (Svenska kyrkans utredningar 2003:3, s. 97). Till dessa insatser kommer det omfattande musikliv som finns inom de "frikyrkliga" samfunden.